

Освобождението на Добруджа

Ехото на победното „Ура“ не е заглъхнало

Ако Македония с осъществяване е наречена „Люлката на Българското възраждане“, то Добруджа безспорно е изначалната „люлка на българската държава“. Ето защо, когато храбрите български полкове се сражават при Ниш, Криволак, Прилеп и Дойран, те не забравят нито за миг „златната житница“, поробена чрез дипломатически пазарлъци и военни разходки. Добруджанци трябваше да знаят, че и те са неразривна част от целокуп-

ното „Ура“ не остава никакво място за двоумение. Часът за разплата идва по-скоро от най-силната надежда. Уверена в крайната победа на Съглашението, Румъния напада Австро-Унгария. Нейната артилерия обстрелва Русе. България обявява война на северната съседка и на 1 септември, 1916 г. Трета армия започва своя освободителен поход в Добруджа. Храбри преславци и железните шопи сломяват за 2 денонощия съпротива-

ХП дивизия в Дунавската армия, която прехвърля великата река при Свищов и с тежки боеве през Букурещ достига р. Серет в Молдова. В края на декември, 1916 г. храбреците на генерал Колев напояват конете си в устието на Дунав. Българите от Тулча и Бабадаг се радват на свободата, толкова чакана и изстрадана, за да бъде ценена и опазена от потомците. Походът в Добруджа развенчава една румънска легенда за някакво си „по-снизходително“ от-

Паметник на загиналите във войните – Балчик, площад „21-ви Септември“. Архитект Мишо Шапкаров, по идея на Съюза на ветераните от войните, председател Георги Пещев. Паметникът е открит на 05.05.1995 г. от кмета на Община Балчик - Станко Станков. **НА ЗАГИНАЛИТЕ ВЪВ ВОЙНИТЕ БАЛЧИШКИ ГРАЖДАНИ:** (1885 г.) Иван Първанов, Иван Бобев, Колю Нейков, Сали Османов, (1903 г.): Михаил Тодоров Даиев (1912 - 1913 г.): Асен Ив. Мерачиев, Атанас Д. Георгиев, Васил Г. Вълков, Васил Д. Думбев, Васил М. Бъчваров, Ганчо П. Ганчев, Георги Д. Икономов, Георги Хр. Иванов, Димитър Д. Ючормански, Димитър Събев, Данно Илиев, Енчо Т. Йорданов, Иван Ст. Кантемиров, Иван Ст. Кандиларов, Йордан Хр. Попов, Иван П. Николов, Колю Й. Енчев, Михаил Н. Дуков, Марин К. Минтев, Михаил Ст. Минчев, Никола Георгиев, Петко Д. Илиев, Панчо П. Ганчев, Рафаил Ст. Минчев, Стефан Д. Стефанов, Стефан М. Манолов, Стоян Цанев, Съби Петров, Стойчо Драгнев, Стойчо Н. Драганов, Тодор К. Стаматов, Тодор Георгиев, Янко П. Станев; (1915 - 1918 г.): Атанас К. Георгиев, Михаил П. Манолов, Гено К. Мечев, Панайот К. Гергиев, Георги Д. Арнаудовски, Петко Д. Вуйчев, Йордан Д. Мажбаров, Ради В. Радоев, Иван В. Жеков, Ради П. Добрев, Никола Я. Канавров, Ставри Ив. Георгиев, Никола Ст. Стоянов, Тодор Ц. Колев; (1944 - 1945 г.): Александър В. Добрев, Иван Г. Ставрев, Иван Ст. Стоянов, Кръстьо М. Момчилов, Марин Зл. Драгнев, Михаил Кр. Кръстев, Панайот Р. Христов, Пенчо Ян. Пенчев, Радослав П. Станчев, Симеон К. Михайлов, Ценю Ян. Ценчев, Иван М. Дамянов.
Фото: <http://dobrich.government.bg>

На 14 декември от 14.00 ч. 2001 г. в Балчик бе тържественото откриване на Паметника на войската храброст и морската слава.
Фото: Богдан СТАНЧЕВ

ната национална болка. Те самите са гинали при Одрин, Чаталджа и Калиманци, за да донесат свобода на сънародниците от други български области. Но се завръщат в погазени родни огнища. Това обяснява как, въпреки колебанията на политици и военни пред войната, на два или три фронта, духът на освободителната Трета армия е изключително висок. Състрадавайки на прииждащите измъчени бежанци, войниците едва са удържани от своите командири да не се втурнат по-рано от деня на началото. Яхнал дорест кон, командващият генерал Стефан Тошев пропуска устремите напред колони с пламенни думи. Надарен с прочувствено слово, той олицетворява победоносната увереност. „Юнаци, ще ги бием. Ще ги смачкаме!“ В отговор: гръм-

та на Тутраканската предмостова крепост, отбранявана от 40-хиляден румънски гарнизон. В плен попадат 28 000 вражески войници и офицери със 150 оръдия. В боевете при Добрич, Кочмар и Сарсънлар противникът понася съкрушителни удари. Конната дивизия на ген. Иван Колев лети стремглаво по родната шир. Сякаш Аспаруховите прабългари са възкръснали от далечните векове. Усилена с руски войски, румънската армия се укрепва на Кубадинската позиция. Вражеският десант при с. Ряхово е унищожен. На 19-ти октомври и Кубадинската укрепена позиция не издържа на мощния напън. Хвърковатата конница влиза в Кюстенджа (дн. Констанца, Румъния). Общата стратегическа обстановка налага включването на I Софийска и

ношение спрямо местното население, намерено пролука, дори и в българското обществено мнение. Измислицата за „по-добрите окупатори“ се разсейва яко дим от кланетата и грабежите над българите, при отстъплението на вражеската армия. Вземането на заложници и масовите отвличания са държавна политика на Букурещ. Яда си от пораженията на бойното поле, румънците изливат върху защитните старци, жени и деца, на което са свикнали по време на „славната военна екскурзия“ през лятото на 1913 г. Яростта на българите е оправдана, защото те са преживели „ножа в гърба“ и омразния Букурещки диктат, не се стряскат и от сблъсък с руските дивизии, дошли да подкрепят съюзниците за задържане на владението над Добруджа. Народният поет Иван Ва-

зов, известен със знаменитото „Здравствуйте, братушки“, се обръща „Към руските войни“, за да ги попита какво правят и кого бранят в Добруджа, засенчили блясъка си на освободители. Русофилството и признателността не могат да бъдат в разрез с изконните интереси на един народ, направил поредното си кърваво усилие да събере измъчените си чеда под обща държавна стряха. Десетилетия наред, ние чествуваме превземането на Одринската крепост, обаче премълчаваме Тутраканската епопея и нищо не споменаваме за Добрич и Кубадин. Зловредното политизиране на историята и криворазбраното „добросъседство“ пречи да отдадем почит на погиналите ратници за освобождение и обединение. Те не са виновни, че късогледли политици оставиха техните заравнени и безкръстни гробове извън днешните държавни предели. Малкото военни гробища (освен „Новото“ при Сливница), на които можем да запалим свещи и

положим цветя, са онези край „Тихия, бял Дунав“ и в равна Добруджа. Поне това ни остави историята и нека бъдем мъничко благодарни на нашите деди, които не се спират пред минните пояси, бункери и куполни оръдия, за да върнат свободата на своите съотечественици. Залисани във всекидневни грижи, не бива да пропускаме дължимото отдаване на почит на живелите преди нас и проливали кръвта си за нас. Когато на 18 декември 1916 г. ген. Тодор Кантарджиев влиза в гр. Бабадаг, начело на 53-ти полк, жителите го посрещат с неописуем възторг. Освободителите са обсипани с цветя. Освободените се навеждат и целуват краищата на войнишките шинели. Генерал Кантарджиев общава радостта с кратка телеграма: „Нескончаемо „ура“ за славата на Велика България цепи Бабадагската долина!“ Макар и изтекли 100 години от онези славни дни, днес ехото на победното „Ура“ още не е заглъхнало.
Акад. Георги МАРКОВ

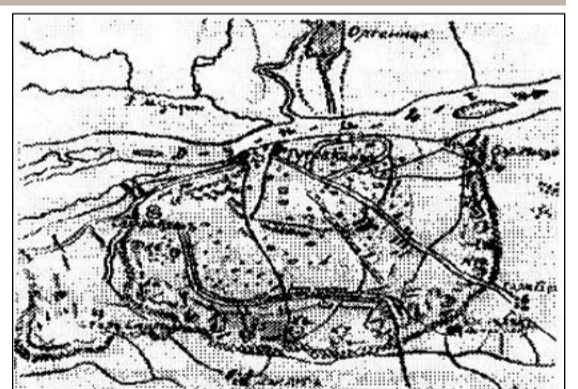

Схема на Тутраканската крепост

В знаменитата Тутраканска операция, българите изправят 3-та българска армия в състав – 4-та преславска пехотна дивизия, 1-ва бригада от 1-ва софийска дивизия, Дунавският българо-германски отряд и прирадените им части под общото командване на началника на 4-та преславска дивизия генерал-майор Пантелей Киселов с численост 55 000 души, 132 оръдия и 53 картечници. Вестник "Пряпорец" от 9 септември 1916 г.: "Устремът, с който са се втурнали през границата срещу новия враг, е дивен. Той се явява не само като чувство за борба и ламтеж към победи и слава, но и като желание за отплата... Тъй се обяснява устремът, с който днес българските войски се носят по равнините, които са били люлката на старото българско царство".
Николай ИНГИЛИЗОВ

